

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

20 De immnunitate Templorum, & Asylis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

eo casu cesset ratio l. quoties. quæ dominii acquisitionem respicit per ipsam apprehensionem l. si ea res. §. vlt. ff. de actio. emp. nec locatio ius aliquod reale transfert. l. non solet. vbi. gl. & Bar. ff. loca. & l. emptorem. C. eod. tit. Hoc ipsum probatur auctoritate Iuriconsulti in l. operis. ff. locat. vbi operis duobus locatis satisfaciendum est priori conductori. quamobrem l. si. in d. l. quoties. 1. 3. limit. & n. 32. hanc sententiam ad illius legis interpretatione elegit. Quæ dubia videtur ex eo, quod licet in conductorem per traditionem non sit translatus dominium, nec ius reale, is tamen potentius ius habet, cum habeat saltem rei detentionem, à qua si expelleretur, ante omnia iudicis officio restituendus foret ad similitudinem eius, qui eum possideret, fuerit expoliatus. & ibi Bart. & Paul. ff. de donat. notatur in l. officium. ff. de rei vend. text. opti. in l. si. tit. 10. par. 7. & præterea is, qui ex secunda locatione detinet, iure retentionis se defendit à priori conductore, qui tantum habet actionem personalem, non realem vt constat actio vero personalis non datur contra secundum conductorem, sed contra locatorem, & ideo lafonis opinio admittenda est, si secundus conductor, cui res prius tradita fuit possessioni non incumbat, quod si rem ipsam is possideat, nulla poterit actione impetiri, imo præferendus erit priori conductori, ab eoque defendendus, sicuti opinantur Rota indices decif. 1. tit. de loca. in antiquioribus & decif. 879. in antiq. Bartol. Socin. conf. 29. lib. 4. & Alex. consil. 122. col. 2. lib. 5.

Decimo, an sit locus d. l. quoties. vbi prior venditio iurata fuerit, à plebisque dubitatur, eam tamen dubitationem ipse examinavi in Epitome de sponsal. par. 1. ca. 5. n. 9. Cæterum plura ad præmissæ constitutionis enucleationem requirenda sunt à Iaso, ibidem, cui adde Carol. Molin. in consuet. Paris. §. 30. q. 21. & de clausula constituti Deci in l. contractus. n. 14. ff. de regul. iur. eund. conf. 598. & Hippol. iug. 82. Andr. Tiraqu. de iust. par. 1. nu. 2. & seq. vsque ad 28.

CAPVT. XX.

De ecclesiarum, & sacrorum templorum immunitate.

SVMARIA.

- 1 An idem sint libertas, & immunitas ecclesiastica.
- 2 Immunitas ecclesiarum, & sacrorum templorum, an iure naturali vel lege diuina statuta sit, & inibi veterum hæc de re exempla.
- 3 In tractatu de ecclesiarum immunitate iura Pontificia præferenda sunt legibus seculæ ibus.
- 4 Ecclesia etiam non consecrata habet hæc, de qua agimus, immunitatem, & quid de hospitalibus.
- 5 Qualiter accipiendi sint canonis, qui sub ecclesia, & quadraginta passibus, circum immunitas conceditur, & de palatio Episcopi.
- 6 Fugiens ad eucharistiam, quam sacerdos extra ecclesiam fert, an sit defendendus hæc immunitate.
- 7 Homicida proditorius potest ab ecclesia uelli, & inibi late traditur in c. 1. de homicid.
- 8 Quid de raptoribus virginum.
- 9 An assensus ex hac immunitate sint defendendi, ne abducantur à templis, item de abortiuis poculum auribus.
- 10 Latissime expenditur materia de assensibus, & vera interpretatio text. in c. 1. de homicid. in 6.
- 11 Ecclesiarum immunitas licet excommunicato proficiat, non tamen infidelis, nec heretico.
- 12 Fugiens ad ecclesiam, quem iudex aspectu, & cursu persequitur, ab ea extrahi non potest.
- 13 Quid de eo, qui per ecclesiam ducitur captus, & de eo, qui se exemerit à famula iudicis, vel fugerit à carceribus ad ecclesiam.
- 14 Debitores an possint ab ecclesia abduci.
- 15 Intellec. c. vlt. de immunit. eccles.
- 16 Clerici etiam à iudice ecclesiastico non sunt enuellendi ab ecclesia, si ad eam fuerint.
- 17 An fugiens ad ecclesiam, qui ab ea iure abduci non potest, possit ibi vinculis ligari, aut obliuere, ne alimenta ad eum deferantur.
- 18 An à foribus ecclesie possit fugiens ad eam abduci, & an delinquent in ecclesia ex hoc sint fori ecclesiastici, vel potest à iudice laico puniri.

Immunitas, quod frequentius est pro exemptione à muneribus, & honoribus assumitur l. i. ff. de iure iurum. nam auctore Felso immunitas est, qui præstare munia non tenetur. Sic immunitas ecclesiastica dicitur ecclesiastica libertas, quæ & ad rerum & personarum ecclesiasticarum libertatem & exemptionem pertinet, vt hæc sint ab oneribus, & publicis muneribus libera, & immunes. text. est in c. aduersus. de immunit. eccle. quo in loco libertas personarum, ecclesiastica immunitas dicitur. notat Syluest. in verb. immunitatis in prim. nec id temere admonemus, sed vt ad interpretationem constitutionum, quæ penas infligunt violentibus ecclesiasticam immunitatem, expeditum sit eadem penas etiã obtinere ad-

uersus eos, qui non tantum ecclesiarum privilegia, & exemptiones perturbant, sed & personarum ecclesiasticarum immunitatem infringunt. Tametsi Caiet. in verb. immunitas. §. 1. in eo differre, quod libertas ad personas, immunitas vero ad ecclesias, res & tēpla pertineat, adducit text. in extrat. 1. de priuileg. 4. vers. incendiarios inter communes. qui tamen immunitate ecclesiastica distinxit, non autem ecclesiastica immunitate & libertatem ecclesiasticam differre probat. Nos vero hoc in capite aliis omnis de ecclesiasticam immunitate tractabimus, inquirētes, quomodo iure statutum sit, neminem vteneque sceleratum ab ecclesia inuitum extendendum fore, ac deinde examinantes, quid iura circa hæc tradiderint, quamobrem tribus duntaxat conclusiōibus prænotatis. plura ad hanc rem pertinentia deducemus.

Prima conclusio, hæc templorum & ecclesiarum immunitas iure naturali statuta non est, nec ex eo veterum criminum auctores etiam inuitos ad punitionem à templis extrahi, quod probatur, hæc etenim immunitas non est de primis principiis iuris naturalis, quæ dicunt nulli nocendum esse, ratione viuendum fore. nec ab his necessario deducitur, nam licet Deum colendum esse, ad ius naturale pertineat, non ex hoc sequitur homicidam fugientem ad templum, vel ecclesiam, non esse inde deducendum vt puniatur, siquidem criminum punio iure naturali, diuino & humano stabilita est. Et præterea ius naturale tolli, aut mutari humanis constitutionibus non potest, licet ab his de clarari possit, sicuti probauimus in Epitome de sponsal. 2. par. c. 6. §. 9. nu. 2. & tamen ecclesiarum immunitas non tantum quoad declarationem, sed & quoad nouam constitutionem humanis iuribus & legibus subiicitur, quod nemo negabit, igitur consequens est, eam iure naturali statutam non esse.

Secunda conclusio, immunitas hæc ecclesiarum iure diuino, quod vt lex diuina in ecclesia Christi custodiendum est, minime statuitur. leges etenim veteris testamenti aduentu Christi expirant. cap. translatio. de consuet. tradit. Thoa. 2. qu. 98. art. 1. & q. 94. art. 3. Magister in 4. sem. dist. 3. & ideo quævis lege Mosaicæ ab altari nullus ad punitionem criminis euellendus esset, non deducitur ex eo hæc immunitatem diuina lege sancitam apud ecclesiam esse, lege vero Evangelica non est hæc immunitas statuta, quemadmodum et sacris Euangelis apparet, & ratione probatur, quia à Christo Iesu nulla lex instituta fuit præter naturalis iuris præcepta, nisi de his, quæ ad sacramenta & articulos fidei pertinent omnino, auctore Thoa. 1. a. q. 108. art. 1. & 2. & quodam. 4. art. 13. sed id hæc immunitas iuris naturalis non est, nec ad sacramenta, nec ad fidei articulos attinet, ergo non est de iure diuino Evangelico instituta.

Tertia conclusio, immunitas ecclesiarum iuste, sancte, & legitime, ad Christianæ religionis utilitatem, sacrorum Canonum Ecclesie vniuersalis, sanctorumque virorum auctoritate, humano & positiuo iure fuit, & est statuta. Hæc probatur. Nam etenim ca. 35. iussit Deus qualdam ciuitates constitui in præsidia homicidarum, fugitiuorum. idem legitur ca. 20. Josu. & Deuteronom. c. 19. atque ita Exod. 21. altare ipsum Dei hoc privilegio instituitur, vt ad id confugiens extrahi, aut diuelli ad punitionem inuitus non posset, tametsi in his locis probetur, delictis, & homicidiis non voluntaris religium fuisse aras & templa. Quod & de gentiliū templis faretur Thucydides li. 7. quibus expressim conuenit ius civile ex Iustinianis Nouellis in Authent. de mand. princip. §. sed nec homicidis. & Regia l. vlt. tit. 11. par. 2. de quibus statim nu. 7. de de de templorum immunitate fere in vniuersum, & generaliter multa sunt ex libris Regum testimonia. Nam idem traditur 3. Reg. cap. 1. a. & 3. quibus veteris Testamenti auctoritatibus hæc templorum & ecclesiarum immunitas comprobatur, & ostenditur iustissime lege humana statutam esse. Sunt & ad hanc partem comprobandam Diui Augustini, aliorumque sanctorum virorum testimonia, quorum Gratian. meminit 17. quest. 4. præsertim ca. viros. ca. reum. cap. confis. & cap. desinit. vbi & concilia ad id citantur. text. ecclesiasticus c. inter alia. c. penult. & in d. de immunit. ecclesie. ad constitutum. 1. 7. quest. 4. l. 2. 3. & l. præsentis C. de his qui ad ecclesie confu. Regia l. a. tit. 19. par. c. His accedit quod & apud veteres, quibus veri Dei cognitio deerat, aris & templis honos hic habebatur. Nam & apud Plautū in Mostellaria act. 5. scena 1. Tranio seruus, nec à Teuropide & Lorariis puniretur, ad aram confugiens, inquit, Interim ego hanc aram occupabo. Te. Quid ita? Tra. Nullam

Nullam rem sapis, ne enim illi huc confugere possint, qua-

Itam apud eundem Plautum in Rudente, Act. 3. scena 3. Tra-

Huc victi bellis, patriaque de sede fugati.

Huius ara ignoti Dei meminit Paul. Apost. Act. capit. 17. se-

Ara tibi Eumenidum sumans, & curia Martii

Apud eundem Paulianiam in Corinthiacis mentio fit He-

Aut Agamemnonius scenis agitur Orestes.

Asylitatem apud veteres passim constituebatur, erantque

loca sacra, unde fas non erat quenquam sapere, ex a. parti-

Quilibet huc, inquit, confuge, tutus eris. Verg. 8. Aeneid.

Erant in Gracia & Asia plura Asyla, que nominatim tra-

Primum in materia, & tractatu immunitatis Ecclesia-

Secundum ecclesiam cultui & ministerio diuino dica-

Henric. col. 2. in dicto cap. ecclesia. & Syluest. in verb. immunitas. 1. qu. 1. tamen si plurimum hac in re valeat consuetudo secundum Abb. ibi, & Gulielm. Mainerium in L. nemo de domo. m. 2. 1. ff. de regul. iur. quae quidem potissimum est inspicienda, & praeterea praecauendum, ne haec temporibus, canones ipsos extendamus, cum oporteat audaciam reprimere eorum, qui passim crimina hac immunitate freti committunt, qua ratione aliquot in vrbibus prelati immunitatem istam tantum admittunt: & tutantur aduersus iudices seculares, in his ecclesiis, quae sanctissimam Eucharistiam ad publicam venerationem & adorationem continuo habent.

Tertio, constat & idem immunitatis hos hospitalibus auctoritate Episcopi constructis competere secundum Archidiaconum in c. de iuribus. 17. qu. 4. Bald. in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. §. in omnibus. m. 2. in Alex. conf. 92. col. lib. 2. Fel. in c. de quarta. de prescrip. col. 3. & Zuares in l. 2. de los gouier nos. qu. 5. Gulielm. Mainer. in d. l. nemo de domo. m. 21. textus optimus in l. omnia. C. de episc. & cler. Quibus addit Panormitan. in d. ecclesia. m. 7. itandum esse hac in dubitatione consuetudini, quod verissimum esse censet. possunt & ad hanc illationem adduci plura, quae Curt. Iun. tradit. consil. 20.

Quarto, deducitur ex his hanc immunitatem non tantum ecclesiis concessam esse, sed etiam quadraginta pallibus circum ecclesiam matricem, sicut antiquitus a 7. qu. 4. & triginta pallibus circum alias ecclesias cap. de iuribus. & capit. qui quis eadem caus. & q. Oldrad. conf. 55. Abb. Henric. & Doct. in d. cap. ecclesia. Syluest. in verb. immunitas. 3. in princ. Hoc tamen moribus receptum non est, sicut & Ioannes Igneus testatur in l. in prim. numero 38. ff. ad Syllan. Nam & Archid. scribit in cap. qui quis. 17. qu. 4. Ecclesias intra muros ciuitatum constructas non habere hanc immunitatem quo ad horum passuum circuitum, quod ad consuetudinem maxime accedit, sed id videtur accipiendum quo ad ecclesias intra castellorū muros constructas, text. in dict. cap. 1. qui quis. Passus vero quinque pedes habet, gloss. in l. 3. ff. de verborum significat. gloss. in cap. sicut. 17. qu. 3. Regial. 4. tit. 1. 3. par. 1. Columell. l. b. 5. de re publica. cap. 1. Hieronimus & alii communiter, ex eo sic dicit quod passus & extensis brachiis hanc mensuram conficiamus, vt Hieronimus existimat, cui subscripsit Aleat. in libr. de quinque pedum. prescrip. & in l. mille passus. ff. de verborum significat. Cora. in l. 1. ff. de seruitut. numero 107. Oldsidorpius de actionibus. tit. de rei vendicatione. Per decem & sex digitos frangitulos continet secundum Aleatium, Corasium, & Oldsidorpium, ac Constant. Harmenopol. libro 1. tit. 2. Et comes. in r. i. Budaeus libro 1. de asse. Nebriss. in Lex. co. iuris. in d. dictione digitus. Hieronimus libro 15. Etymolog. cap. 15. tamen si gloss. in d. cap. sicut. antiquitus. Doct. in l. 1. ff. si quis caus. & d. Regia. l. 4. error forsan numeri quindecim tantum digitos pedi tribuant. Hinc per in vncias, vt as, diuisus conbitur semissem, est enim semis octo digitorum. Hispani vulgo, xeme. dicimus paululum corrupta dictione. Sic duodecimo pedis pars vnciam dicitur, & est crassitudo pollicis vnius vulgo palmeada. palmus, est quarta pedis pars: habetque quatuor digitos. ac dicitur quadrans. dodrans vero habet duodecim digitos. appellaturque Graece Spithami cuius & Plinius meminit, l. 7. c. 2. & item Latine Palmus maior. quem ita Hispani vocamus, id est mensuram, quae fit extensis articulis a mittimo vsque ad pollicem, habetque nouem pollices. Haec & alia poterit lecto ab his petere, quos paulo ante citauimus, & a Georgio Agricola lib. 4. mensuris, quibus interualla metimur, atque Budaeo in l. 1. ff. si mens. sal. nec. dix.

Omnis itinera distinguantur per miliaria, lapidibus erectis mille quibusque; passibus, vnde quintus ab vrbe lapis dicebatur locus distans ab vrbe quinque miliaribus. L. propret. litem. ff. de excus. tutor. §. qui autem. Insit. de excus. tutor. quod & Nebrissensis adnotauit in Lexico iuris ciuili. dictione, lapis, quibus addendum est, Lencart dictione Gallicam esse in pte. et eius, primo origine, & significare mille & quingentos passus, auctore Ammiano Marcelino lib. 19. Hispani tamen tribus miliaribus leucam definiunt. Regial. 3. tit. 16. par. 2. cui adde Hostien. & Abb. in cap. ex part. B. de foro compet. num. 1. qui duodecim leucas tribuant viginti miliaria sunt & qui censent, passum inde ita dictum, quod spaciū significet dimensuram passus & extensis pedibus, vno inquam anteriori, altero vero posteriori, & tribus intermediis.

Quinto inferitur, palatium Episcopi hoc ius immunitatis habere. text. in cap. id constitutum. 17. qu. 4. quo in loco gloss. id procedere existimat, etiam si domus Episcopi sit extra qua-

draginta ecclesia passus constituta, quod probant Innoc. & Host. in d. c. inter alia. Abb. in ecclesia. num. 9. & ibi Henr. col. 1. fuerit, hanc immunitatem non aliter palatio Episcopi iure concedi, quam si constructum sit intra quadraginta matricis ecclesiae passus, quos Oldrad. sequitur. conf. 55. & praxis forensis frequenter omnium consensu recepit.

Sexto apparet dubiam esse opinionem illorum qui censent fugientem ad sacerdotem Eucharistiam manibus portantem, hac immunitate gaudere, vt inde euelli inuitus non possit. immunitas enim templis a canonibus concessa est propter honorem & reuerentiam, quae locis sacris, diuinoque cultui dicatis debetur: & ideo maiori profecto iure idem privilegium sacratissimo Dei maximo corpori datum esse existimandum est, si cui existimantur. Archid. in cap. sicut. 13. qu. 2. Abb. in c. sane. de celeb. missar. & ibi Doct. Rom. sing. 335. Catellianus Corta, dictione, rationis identitas. Alberic. in c. de heret. in 6. qu. 13. num. 18. & haec opinio communis est secundum Ludou. Gomez. in §. penales. de actio. m. 50. qui quidem omnes & Ioan. Lupi in Rub. de donationib. num. 5. fatentur secus esse dicendum, vbi capus in carceribus ad Eucharistiam, quae ad eum adducitur, fuge rit. Ego sane fateor maiorem honorem exhibendum fore Eucharistiae, quam ipsi templis: quibus ob ipsam Eucharistiam plura privilegia conceduntur: attamen cum immunitas haec a canonibus statuta sit, & nullibi Eucharistiae hoc ius extra ipsas ecclesias datum fuisse legamus, dubius sum, an vera fit interpretum frequentissima sententia, cui etiam aduersatur gloss. celebris in d. c. questum. Tamen olim auctore Plutarcho in Num. qui ad supplicium mortis ducebatur, huius poenae immunitas erat, si eidem Vestalis virgo foret, nulla data opera obuiam iret.

Septimo deducitur ex his, quae praemisimus, nemine ab ecclesia violenter, & per vim abducendum fore, etiam si graue crimen perpetrauerit, hoc probatur in l. cetera alia. de canonibus qui ad hanc immunitatem comprobendam hoc capite adducti fuerunt. Item & Regia. l. 2. tit. 11. par. 1. quibus Idob. de Rationis, & Pet. de Bella Perica in l. 2. c. de his qui ad ecclesiam conuersi. opinentur, immunitatem istam non predeste his, qui graue delictum commiserit, quibus refragantur Panorm. in d. c. inter alia. num. 24. & Alex. conf. 154. lib. 7. & frequentissime omnes qui materiam istam tractauerunt.

Octavo constat, homicida & proditorum, qui quae alium insidiosè occiderit, ab ecclesia mitti, & publica vi ad punitionem criminis adduci posse. textus singul. in capitula. de homicidio, quem in hunc sensum interpretantur gloss. Anania. & Fel. ibi Aret. in cap. cum non ab homine. columna. 10. Guido Papae decis. 121. Regia. l. 1. tit. 11. par. 1. Staph. cap. 21. vbi Alexand. in d. conf. 154. lib. 7. numero 5. Specul. in trad. de concilio. 2. par. tit. 45. Eleganter Nicolaus Boerius decisio. 109. aduectans opinionem hanc apud Gallos admissam fuisse, & plane hinc est verus sensus praefati capitis, quod deductum est ab ea lege, quae Exodi. cap. 21. refertur. Nam & Ioab, qui duos principes insidiosè occiderat, cum ad altare confugisset, iussu Salomonis apud ipsum altare occisus est. l. Regum cap. 1. 2. & narrat Iosephus libro. 8. antiquit. cap. 3. idem tenent Anchar. in d. cap. i. c. in dicto cap. inter alia. Practica Ferrar. in tit. de foris inquisitionibus. Aleat. de presumption. regul. 3. praesumpt. 3. §. 3. lib. 7. rere. cap. 6. Chalsariaeus in consuetu. Burgund. Rub. 1. §. 5. ver. Actus diaconus. num. 17. Quae quidem interpretatio communis est, & consuetudine Christiani orbis admodum recepta. Ino & idem esse in eo, qui alterum proditorie animo occidendi percussit: tamen si ex percussione mors sequuta non fuerit explicat eleganter Ioa. Ign. in l. 1. §. si dominus. m. 7. ff. ad Syllan. dicens num. 20. ita iudicatum fuisse, licet Boerius in dicta decisione 109. & Rebuffus 2. tomo Regiarum consuetu. v. actum de immunitate. articul. 1. qu. 5. minime admittant, simpliciter percussorem ex prodicione, morte quidem non sequuta, ecclesiarum immunitate priuari. Vt ut sane Rebuffus docet in testimonio. Et tamen, ni fallor, Boerius potius probat saltem apud Gallos Ignei sententiam. Verum opinio contraria placuit, potius Panormita. qui in dicto cap. 1. probare conatur, etiam homicidam ab ecclesia inuicem, abduci non posse: ex eo, quod inter casus exceptos a regula in dicto cap. inter alia, expressa hic minime continetur. idem probant Henric. in capitula. vltimo. colum. 2. de immunit. eccles. & Alberic. in capitula. de heret. in 6. questione 11. numero 69. quae ratio minime conuincit, cum ex sequentibus appareat alios casus a regula

pernitiosum, ac simillimum his quæ in dicto capite inter alia excipiuntur. Deinde animaduertio iura pontificia post veterum patrum decreta, non concedere ecclesiis indistincte hanc immunitatem. imo eam denegare aliquor in criminibus, non alia ratione, quam quod ea grauissima sint: & Reipublicæ maxime incommoda: quæ quidem ratio, virginum raptui omnino conuenit: & ideo virginum raptores ab ecclesia, & templis extrahi posse arbitror etiã iure Canonico post Hippolyt. in l. unica numero 109. Cod. de rapt. virg. Nam & hoc expressum est l. ult. tit. 11. part. 1. id vero, quod statutum fuit in d. c. de raptibus. ad iura vetera, quæ hanc immunitatem licentius largiebantur, pertinet.

Vndecimo, eadem ratione, frequentissima Bernardi, Panor. & aliorum sententia respondebitur, quod assassinos, cum hi in dicto cap. inter alia non fuerint excepti, ecclesiarum immunitatem, si ad eas confugerint, in tutelam criminis habituros, quod non est tolerandum: perpensa insigni Romani Pontificis constitutione in cap. 1. de homicid. lib. 6. pro cuius interpretatione adnotandum est; Assassinos dici quoscuque qui pecunia, aliove pretio conducti homines occidunt percutiuntve, nihil tale ab eis præcauētes, sicuti explicat Dominic. Anchar. Imol. Vanchelius, & Philippus Probus in dicto ca. 1. eam constitutionē intelligētes in his qui aliquem hominem Christianum mandant occidi per homicidas pecunia ad id conducto, etiam si hi mandatarii Christiani sunt idem præmittunt Bartol. in l. non solum. §. si mandato. de in iur. num. decimo quarto. idem Bartol. in l. Cicero ff. de pœnis. Paulus Castrenf. in l. 1. §. vltimo. ff. de eo que fact. erit. Alex. consil. 196. li. 7. Bald. & Salic. in l. non ideo minus. col. penult. Cod. de accusation. Angel. in l. qui sepulchra. C. de sepulch. viol. Hippo. in pract. crimin. §. ex amanda. n. 21. & §. diligenter. n. 156. & in l. unica. C. de raptu. virgin. num. 103. Ludouicus Carrer. in pract. crimin. tit. de homicid. §. circa tertium in princip. & plerique alii passim idem, vti expeditū, fatētur: quorum opinio communis est, & consuetudine recepta, teste Aretin consil. 165. col. 11. Sic sane crimen istud assassinium vltimo dicitur: tam quo ad mandantem, conductoremve, quam quo ad mandatarium, & locatorem. His t̄ accedit, grauissimum, & crimen esse: pecunia conductum alium occidere incautum quidem, & insontem; siquidem cum alioqui is, qui potum causa abortionis dederit sequutisque fuerit abortus infantis iam animati, pœna mortis puniendus sit. l. penult. C. de scariis. l. Diuus. ff. de extr. ordin. crimin. l. 8. ti. 8. part. 7. si vero abortus sit infantis nondum animati, pœna extraordinaria exilii sit puniendus. l. si mulierem. ff. de scariis. & ibi Hippolyt, ac Ioannes Igneus in l. 1. §. occisorum. c. 3. ff. ad Syllaniam. notatur. in ca. si aliquis de homicid. Quod si nec mors, nec abortus fuerit ex positione sequutus, vilis damnandus sit in metallum, & honestus in insula relegendus amissa parte bonorum. textus in l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. tamen femina, quæ ob pecuniam factum etiam nondum animatum potionibus sumptis abegerit, vt locum faciat ventris substituto, mortis pœna est punienda. textus insignis in dict. l. Cicero. cuius ad hanc rem meminere Felin. & Anan. col. 1. in d. ca. si aliquis. Card. in c. sicur. l. 2. de homicid. Dec. in con. 535. quibus addendus est Anan. & inibi Bolognius consil. 1. col. vlt. extat amplior & elegatior d. l. Cicero. species apud ipsum Ciceronē in oratione pro Aulo Cluentio, vbi inquit, eam feminam ita punitam esse, nec iniuria, quæ spem parentis, memoriam nominis, subsidium generis, heredem familiæ, designatum Reipublicæ ciuem sustulisset Haçtenus Cicero. Sed vt ad assassinos redeam, mihi non admodum placet hæc communis interpretatio: opinor etenim ea, quæ iure statuta sunt aduersus criminis assassini auctores, non esse recipienda, nec ad praxim deducenda contra eos, qui conductis pecunia ad id homicidis, alios occidūt, nec eos, qui proprias operas pecunia hoc scelus locauerint, idque commiserint: sed tunc his constitutionibus locum fore, vbi quis aliquem Christianum occidit, opera & industria hominū quorundã infidelium, qui gentilitio patriove nomine assassini dicuntur, sicuti asserunt Archidiaç. & Ioan. Andr. in d. c. 1. de homic. in 6. Aretin. consil. 165. col. 11. Sylueft. in verb. assassinus & Caietan. eodem verbo. & in verb. excommunicatio. casu. 16. Scribunt etenim Archidiaç. & Ioan. Andr. & post eos Alberic. in Dictionario in verb. assassinus hos assassinos esse quosdam infideles, qui sub pretio principis idem infideli: a quo ita edocti, & instructi sunt, vt quos ille occidi iusserit, facillime occidant, atque arbitrentur mortem ex hoc non esse timendam, nec vllam pœnam ob crimen istud post obitum passuros, imo se obsequium præ-

stare Deo opinentur. His conuenit, quod Raphael Volateria testatur lib. 11. ca. de scis. Syria, dicens assalinos esse Sydomini, cui obediunt, eius mandato audacter incutos opprimant. Idem fere de his tradit eleganter Paulus Æmylius principis, qui quosdam Assassinos miserat pecunia accepta, vt regem Diuum Ludouicum occiderent, sicuti historici quidam scripserunt idem commertantes, cruenti consilio potentia ductum eos reuocasse. Vanum tamen Æmylio vtopatrios mores reuocatos. Sed & idem actor huius Arfacidæ & Assassinatorum iterum in eodem lib. meminit. Quo factum est, apud Christianos, hos admissos frequenter fuisse, & pecunia conductos, vt audacter quemcunque occiderent. hæc vero interpretatio apertissima sit, si penitemus verba, quæ in eodem text. in d. ca. 1. præsertim inquit Innocentius quartus, cum nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint securitatem ab eorumdem Assassinatorum domino impetrare, sicque ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio, redimere quodammodo vitam suam. Quibus verbis apparet crimen hoc assassinii non ita late accipiendum esse, sicuti Dd. exultant, tamen opinio proculdubio communis sit, atque adeo recepta, vt admodum pauca refragentur & præter alios eandem sequuntur ex iunioribus Th. Grammat. vno 8. 9. & 11. & Capycius decis. Neapol. 155. quibus non omnino ad stipulatur Regia 3. lit. 27. part. 7. quæ lib. obsecrare tractat, qui fuerint hi Assassini. Et profecto cum iuris vtriusque interpretes iuxta eorū sententiã frequentissime plura de Assassinis tradiderint, operæ pretiū me facturum opinor si lectorem hac de re tantisper admonerim, communem opinionem proculdubio saluam esse opinatus.

Primum, vere cenfeo, Romanum, summumque Pontificem aduersus laicos, & seculares, qui ei subditi non sunt, quoad temporalem iurisdictionem, nihil in eo capite statuere, etiam si aliquem Christianum occidi iusserit pecunia conductis homicidis, qui Assassini non sunt. huius equidem criminis punitio ad principē secularem pertinet, non obstante dicti capitis constitutione, quæ tunc laicos pœnis inibi expressis punit, quando hi Christianum aliquem occidi mandauerint, ministerio & opera illorum infidelium, qui Assassini dicuntur. Nam licet iurisdictione temporalis & secularis ab ecclesiastica distincta sit cap. vni. de iudic. capital. causam. que in 2. qui filii sint legit. cap. Regum. 2. 3. 4. 23. potuit tamen summus Pontifex eam constitutionē ad eorum nomina contra laicos, ex eo quod crimē hoc sit admodum atrox, enorme, & Christianæ religioni perniciosum: si quidem opera infidelium fideles occidebant passim in ignominia Christianianæ Republicæ: sic equidē illi u. tex. adnotarunt Panor. in d. cap. si duobus. 2. colum. de appel. & Barbat. in cap. 1. num. 11. de probatio. text. optimus in Clem. 1. de testibus. Imo & Imperator ipse sub dicta constitutionis pœnis comprehenditur, si id crimen perpetratur, vt Ioannes Andreas inibi opinatur.

Secundo infero, mandantē aliquem occidi, pecunia conductis hominibus, qui Assassini infideles non sunt, etiam si mors secuta fuerit, canonis illius excommunicatione mutime affectū esse: cum ea excommunicatio tantum in eos lata sit, qui industria & opera Assassinatorum infidelium Christianum aliquem occidi mandauerint. Quod si communis interpretatio admittenda foret: hi essent excommunicati, qui industria alterius Christiani pecunia conducti, Christianum aliquem interim mandantē quod, ni fallor, alienum est à directæ constitutionis mente.

Tertio eadem ratione existimo, eum qui alterum occidi iusserit pecunia conducto homicida, & scelerē secuto, nequaquam diffidatum censerī, nec exbannitatum, nec publicū hostem esse existimandum: vbi conductus homicida fidelis est, & alienus à gente Assassina. Nec in hoc casu admittenda est, illius Canonis constitutio, quæ diffidatum esse pronunciat eum, qui fidelem opera Assassinatorum occidi iusserit. Ea vero diffidationis pœna, vt interim hæc dictione utar, ita est accipienda, vt diffidatus quocunque impune occidi possit. leg. 3. §. vltimo. ff. de scariis. leg. 30. tit. 27. part. 7. Angel. consil. 14. Cyn. in leg. reos. C. de accus. 6. 4. notatur in Auth. nauigia. C. de furtu. Auth. item quocunque C. de episcop. & clericis, optimus textus, in cap. sollicit. de pœnis & in cap. vlt. de schismat. in 6. Nec mirum ita à Romano Pontifice statutum fuisse contra laicos crimen hoc Assassini committentem.

tes. quandoquidem licet pronuntiatione, & iudiciali sententia princeps ecclesiasticus mortis poenam non inferat. cap. per venerabilem, qui filij sui leg. ad finem. legem tamē statuentem cam potest infringere, vt Bald. notat in ca. 2. de maiorib. & obediē. cui accedit Ioan. Bernard. in pract. ca. 56. quo in loco ad dicitur, posse clericum absque metu irregularitatis consilium principi, vt pro certo crimine mortis poenam lege statuat intelligendam fore: eidemque legi condenda, clericus aut prelati suffragium exhibens postea ex lege ipsa aliquis occidatur, irregularis non est quod & Dominic. scribit in ca. vii. d. simit. post Archidiaconum. in cap. officia. 23. questione 3. Bald. in Authen. habita in princ. C. ne filius pro patre. Anan. in c. ad uoluntatem. col. 3. ver. tertio quaritur. de homic.

Quarto, eadem ratione constat cuiusdam dubitationis delinquentibus etiam est, an sicuti perditam cōstitutionē puniantur mādatores, ita & ipsi interfectores & percussores puniantur, quibusdam existimantibus dicitur constitutionis penis etiam mādatarium comprehendere perspecta legis ratione sicuti afferunt Angel. de maleficijs. §. Sempronius in mādatarium in princ. Angel. in l. i. C. de sepulchr. viol. Partis de iudicari. in verb. in quōsto. Thomas Grammat. dicitō voto. g. in Anato. Capycius de cōsuet. 155. Hippolyt. in locis à me expressis in initio huius vndecimae illationis. Imo ipsos interfectores, & homicidas pecunia ad id conductas in poenā tantum criminis frustratim sciendos, ac dilacerados fore scribit Panorm. in cap. si fclerici in princ. nume. 4. de iud. idemque sentit Challan. in consuet. Burg. Rub. 1. ver. videndum. num. 7. hanc item opinionem. ipsum scilicet homicidam, ita vt mādatarium puniendum esse, tenet Euerar. in Topicis cap. 76. & probat Regal. 3. tit. 27. par. 7. Nam si vera est communis interpretatio huius criminis Assassinatorū, itidem & vera erit hęc posterior opinio; at si adsumenda est Assassinatorum significatio iuxta eam sensum, quem aduersus cōmūnem probauimus constabit plane prior sententia; cum ex penis in d. cap. 1. statuta plures infidelibus Assassinis minime cōueniant. Quin ipsos homicidas ab eodem canone prætermissos fuisse facilis est cōiectura, ex eo quod infideles essent, nec eis poenę ab ecclesia statuta cōuenient. Et nihilominus, si idem Assassini caperentur, crudeliter forent puniendi.

Quinto, hinc apparet ratio, cur ab eodem canone exigatur, occisum opera Assassinatorum Christianum esse: vt poenę ibidem expressę obtineant aduersus mādatarium: sicuti tradunt Ioan. And. & Dd. ibi communit. Bal. in l. si quis. in d. cum. rapere. col. 3. C. de epi. & cler. Syluest. in verb. Assassinatorum. Soc. iun. cons. 6. col. vlt. tenentes hac in re, oportere quod constet, occisum Christianū fuisse: vt sit locus his, quę de Assassinis constituta sunt hoc etenim ideo ab ecclesia exigitur, quia grauem ignominiam Christianæ Reip. fieri existimant, si catholici viri, opera & ministerio infidelium occidantur.

Sexto, deducitur ex prænotatis, an verum sit, quod plerique docuerunt, censentes sacerdotem, clericum ve crimen hoc Assassini committentem, eo ipso absque actuali & solenni depositione, & degradatione, posse per iudicem laicum puniri: quasi ob criminis immanitatem sit speciali ratione hoc obseruandum, secundum Lapum, & alios in d. c. Hippol. in d. l. vnica. num. 107. & in d. §. diligenter. nu. 160. & in d. §. eximius. nu. 25. quorum opinionem sequuntur, eam esse cōmūnem asserentes, Alber. in c. 1. de heret. in 6. g. 11. num. 88. & Ioan. Bernard. in pract. crim. c. 91. idem notat Stepha. Auct. in Clem. 1. de offic. ord. reg. 1. fallent. 18. & optime Capyc. decis. 112. Nam & ipse idem opinor, & id admittendum censet, ubi clericus ministerio Assassinatorum infidelium, aliquem indeem occidit, aut percussit. alioqui admittenda cōmūni interpretatione, qua dictionem istam, Assassinatorum, explicat, fallum existimo, quod plerique tradidere, nempe absque vlla degradatione clericum ob crimē istud puniri posse a iudice seculari. Imo an & tunc sit degradandus & exhortandus, tradendusque iudici seculari, pendet ab his, quę diximus hoc in c. ver. 8.

Septimo, vt ad institutum regrediar, hinc colligendum est, verum Assassini crimen committentem iuxta eam significationem, quam ipse probauit, non gaudere ecclesiarum immunitate, imo ab ecclesia inuitum etiam per iudicē laicum auelli posse, quemadmodum palam deducitur ex d. cap.

1. de homicid. in 6. At si crimen Assassini iuxta cōmūnem sensum quis commiserit, tunc demum ab ecclesia extrahi poterit, cum & simul proditoris crimen, & scelus perpetraverit, quod frequētius contingit. Et tamen qui cōmūne interpretatione huius Assassini criminis sequatur, consequenter & eius authorē ab ecclesia extrahi posse opinabitur, ex d. cap. 1. Sic & Specul. 2. par. de conf. cap. 45. scripsit Christianæ reipublicæ conuenire lege lata declarari, Assassinos posse ab ecclesijs, & templis ad punitionem euelli.

Duodecimo, vt primam huius capituli materiam repetamus, opinor hanc ecclesiarum immunitatem, cum ea ecclesijs, non delinquentibus hominibus concessa sit, etiam excommunicatis prodesse nec fugientem ad templum ob aliquod crimen, posse inde inuitū abduci, eo quod excommunicatus sit, secundum Host. in summa huius tit. Guliel. & Imol. in Clem. de pen. & remiss. Henr. in c. vlt. de immū. eccle. col. 5. Cosmam in pragmat. sanctione, tit. de interditijs. §. statuit. in vers. inde. quorum opinio cōmūnis est teste Boer. decis. 110. nu. 7. licet contrarium probare conentur, & teneant Summa confessorum, tit. de immū. eccle. g. 5. & Fel. in c. 2. col. 2. de except.

Decimotertio, quamuis excommunicato proficit ecclesiarum immunitas, non tamen proderit infideli: qui si ob scelus ab ipso commissum ad ecclesiam confugerit, poterit ab ea iure extrahi, vt condigna puniatur poenā, glos. in l. i. C. de his qui ad eccle. confug. per textum inibi glitem in Auth. de mād. princ. §. publicorum. Abb. in d. c. inter alia. nu. 6. Henric. in c. vltimo. col. 2. glos. in d. pragmat. sanct. vers. vide Boer. d. decis. 110. Anan. in cap. Iudei. in 1. de Iudeis. Oldrad. cons. 54. Salyc. in d. l. 1. Cynus in l. present. i. g. C. eod. tit. quorum opinio cōmūnem esse fatetur Hipp. in l. ex senatus consulto. ad finem. Boerius d. decis. 110. Contrariū tamen notant glos. in dicto cap. inter alia. & ibi Host. Io. Andr. & Cardin. q. 1. And. Tiraq. in tract. de primogenijs. qu. 66. num. 8. Hugutio in c. diffinitus. 17. q. 4. Fel. in d. c. Iudei. Imol. post alios in Clem. 1. de pen. & remiss. Syluest. in verb. immunitas. 3. §. 3. Hippol. in l. vnica. C. de rap. virg. num. 114. quę quidem sententia fortassis videbitur frequentiori authorum calculo recepta: tamen si ipse potius priorem probauerim: non enim par est ecclesia defendi eum, qui eius gremio, tutelę, & fidei committere seipsum recusat.

Decimoquarto, eadem ratione, & profecto fortiori, hæreticus non est ea ecclesia defendendus: imo is poterit inuitus ad punitionē criminis à sacris templis abduci. quod in specie adnotarunt Gonfale & Villadiego in tract. de heret. q. 11. n. 15. Hippolyt. in d. l. senatus consulto. ad finem. Boerius d. decis. 110. dicens non esse in blasphemis, atque ita apud Gallos pronuntiatum fuisse.

Decimoquinto, ex his discuti poterit, an fugiens ob aliquod crimen ad ecclesiam, quem fugientem iudex aspectū & cursu persequitur, possit ab ipso iudice euelli à templo deduci ad punitionem: siquidem id posse iure fieri existimant Cyn. in Authen. si quis vi. Cod. de adulter. Alexand. consil. 24. num. 26. lib. 2. Hippolyt. in dicta l. vnica. nu. 111. quibus aliqua ex parte suffragatur Iuriconsultus in l. quod ait lex. §. vltimo. ff. de adult. Ego sane non video, qua ratione hæc sententia defendi possit, nec legi apud ius Canonicum, imo nec ciuile, locum aliquem, quo ea probari valeat: & ideo vere, ni fallor, opinor, fugientem ad ecclesiam, minime posse inde per vim extrahi: ex eo quod fugiens a iudice seculari, vel ab eius familia, eum ad occultum & prope persequentē fuerit ecclesiam ipsam ingressus. iura etenim Pontificia, quibus in hoc tractatu standum est, nequaquam patiuntur exceptionem istam: imo hac in specie eorum ratio firma & valida est, quam obrem aduersus Cynum hanc opinionem asserunt iure veriore esse, Baldus Romanus, Alex. & Iaf. in l. pleriq. ff. de in ius vocan. Henr. in c. vlt. col. 3. de immū. eccle. Chalfan. in consuetu. Burgun. Rub. 1. §. 5. ver. Archi. n. 116. Ioan. Lupi in Rubr. de don. §. 38. nu. 4. Rod. Zuares in l. 2. de los gouernos. qu. 5. & Io. Igneus in l. 1. in princ. coium. 2. & 3. ad Sylla. quin & Car. Mol. in d. Alex. conf. scribit, Alexandrum in eo respofo locutum fuisse argumentando, nō autem affirmando: sentiens plane Cyni opinionem veram non esse. Sic sane aduersus eam pronuntiatum fuisse testatur Boer. d. decis. 110. col. pen.

Decimosexto, oportet ex his probare Archid. sententiam: is inquam in capitu. sicut antiquus. 17. qu. 21. a. scribit, captum à iudicis secularis familia, dum per ecclesiam ad carcerem publicum ita captus ducitur, posse ab eadem ecclesia inuitum abduci. Nec enim vere is à templo violenter euellitur, sed per id templum captus extra ecclesiam ad

car-

carcerem ducitur, nec liber templi ingressus est: quam obrem secuti Archid. idem tenent. Io. Lupi in d. §. 38. nu. 4. & Ioan. Igneus in d. l. 1. in prin. col. 3. quibus suffragatur text. ling. in l. si quis post. hanc de adf. priuat. item not. Oldrad. conf. 14.

Decimo septimo, perpenlis primis huius capituli principis, ipse arbitror non posse iuste ab ecclesia euelli eum, qui dum captus esset à iudicis familia, ab ea se ipsum exemit: & ita liber ad ecclesiam fugerit: sicut in specie asserit Ioann. Ign. in d. l. col. 3. Boer. d. decis. 110. col. pen. Nec Archid. in d. cap. sicut antiquus, contrarium probat, quamuis Chassan. in d. vers. Archid. nu. 1. 5. ad ex ipso Archid. ac falso deduxerit, & asseueret ita apud Gallos iudicatum fuisse.

Decimo octavo, ex his constat iure canonico, cui standum est, non posse quem inuitum ad criminis punitionem ab ecclesia extrahi etiam si is captus in carceribus ipsum carcerem confregerit, & ad ecclesiam fugerit, quod in specie tradit Boer. d. decis. 110. col. penult. qui refert, Arresto lato hanc sententiam probatam fuisse eandem Chassan. d. vers. Archid. n. 116. probat, et si restetur contrarium in Gallia iudicatum fuisse, & seruari frequenter: quae quidem praxis ex eo etiam improbat, quod si quis existens in carceribus praestito iuramento de redeundo exierit obtenta custodis licentia: & fugerit ad ecclesiam, non poterit inde inuitus extrahi, secundum Bartol. Brix. q. Dominicali. 38. Alber. en l. fidelis Cod. de his, qui ad eccles. confug. Henr. in c. ecclesia. in fin. de immun. eccles. Praepo. in c. ius. centum. nu. 10. d. 1. d. 1. & Aufrer. in additionibus Capel. Tholof. 422. qui tamen permittendum esse censent, hunc de quo hac in specie agitur, abduci ab ecclesia, si iuste captus, & in carcere detrusus fuerit, modo cautum ei sit quoad corporis pœnam: ita quidem, ut ad eam pariendam, & quoties ea timeretur ab ecclesia euellendus non sit, eam si captus iuste fuerit.

Decimo nono, oportet perpendere crimina excepta à regula generali in d. cap. inter alia. nempe nocturnum depopulationem agrorum: is etenim periculosior est, grauiusque peccat, ac delinquit, huic difficilius resistitur, argumeto eorum quae de fure nocturno notantur in c. 2. & 3. de homic. & in l. itaque. ff. ad legem Aquil. & in l. furem. ff. ad l. Corn. de scar. Sic etiã excipitur famosus latro, cuius meminit Iuris in l. capital. §. famosus. ff. de poen. cuiusque cognitio obiter. & nos attigimus hoc l. b. cap. 9. nu. 7. quem in hac materia viarum, gallatorem interpretantur Reg. l. pen. ti. 1. part. 1. Oldrad. conf. 54. Belluga in d. §. sed. quia. n. 13. in spec. prim. Quasi secundum eos simplices fures ab ecclesia extrahi non possunt: quod iure probari facillime poterit. Conuetudo tamen consensu clericorum & laicorum instituta, obtinuit, fures etiam simplices non gaudere templorum immunitate, atque ita passim ab ecclesiis abducuntur inuiti à iudicibus secularibus.

Vicesimo, principaliter oportet expedere, quid agendum sit de simplicibus debitoribus aieo grauat: qui hac ex causa an ecclesias confugiunt? Nam eos posse ab ecclesiis inuitos extrahi, aliquot rationibus forsitan persuaderi poterit, & primo ex eo, quod debitor fugitiuus capi potest die feriato tempore celebrationi specialis diuorū publice sancto glo. celebris in l. vi. c. de feriis. quam sequuntur Bald. in cap. fin. eodem titul. Baptista de S. Severino dicens eam singularem esse in tracta. de debito. susp. & fugit. qu. 8. tenet Bartol. in l. ait. prator. §. si debitor. ff. si quis in fraud. credit. Bartol. idem in d. l. ultim. Ant. Aretin. & ibi Iason. num. 77. in princip. de action. Alberic. dicens ita communiter obseruari in leg. feriat. ff. de feriis. Nec id mirum, cum & fugitiuus debitor ob fugae periculum capi possit à iudice in competenti, vt existimat Anchà consil. 192. cui accesserunt Socin. & Iaso. colum. ultimo. in leg. 2. ff. de iurisdic. om. iur. iud. & Carol. Molin. in consuetu. Parisiens. titul. 1. §. 6. gloss. 6. nu. 7. quod debitor fugitiuus tempore feriatum in honorem diuinum capi potest, poterit sane & in loco sacro, argumento sumpto de tempore ad locum, l. vinnu. ff. si cert. per. l. vlt. ff. de iuric. l. ratio. §. si per venditorem. ff. de adin. empt. qua ratio ne debitorem fugitiuum ab ecclesia abduci posse, tenent Iason. in d. l. vinum. numero 5. Euerardus in topicis in capitul. de loco a tempore. His suffragatur, maxime in his Hispaniarum regnis, quod lege Regia debitorum tradendi sunt, si soluere nequeant, ipsis creditoribus in feruitutem quandam, sicuti capitul. 1. huius libr. ostendimus: & ideo videtur posse debitorem extrahi ab ecclesia ad exhibendum creditoribus feruitutem: quemadmodum in hac specie praemissa lege ista, visum est Oldrad. consil. 54. & Aufrer. in Capel. Tholof. 422. & Panormitan. in d. capitul. inter alia. numer.

22. Alberic. in 1. part. statut. quesi. 39. in Rubr. Cod. de his qui ad eccles. confug. Boer. decis. 215 numero 7. cum seruus fugiens ad ecclesiam possit ab ea abduci vt domino seruiat. in d. cap. inter alia. & Arcadius Imperatores tulerunt Eutropii euentu confulis iudicio & persuasione, eamque iniquo animo diuino Chrysof. tulit, eoque nomine graues inimicitias cum Eutropio exercuit. At cum fortuna tulisset, vt ob iram Caesaris Eutropius ad ecclesiam confugisset, & in ara sederet, diuino iudicio factum esse Chrysofotomus dixit, vt eo autilio quod abtulerat, ipse indigeret, vt scribit Otho libro 4. Chroniconum capitul. 19. quem & Alciatus refert lib. 2. part. 1. capitul. 45. extat ipsius, Chrysofotomi in Eutropium increpatorius sermo. Cuius rei etiam meminit Nicephorus in historia ecclesiast. libro. 13. capitul. 4. Qui tamen scribit, Eutropium persuasione Imperatoribus, vt legem ferrent, ne quis ad ecclesiam confugeret: Quod si quis ad eam confugisset, & simplex Deo factus esset, atque in templis metus causa verteretur, vt inde extraheretur. Idem prius scripserat Socrates lib. 6. cap. 5. Sozomenes lib. 8. cap. 7. Calliodorus lib. 10. Tipart. capit. 4. (& Prosper. 3. parte de promiss. cap. 38.) Nec ulla de seruis ab ecclesia extrahendis lata est, sicuti ex his authoribus constat. & praeter ceteris ipse Nicephorus tradidit adiciens, post supplicum Eutropii legem istam ex publicis monumentis sublatam, & nomen Eutropii ex catalogo cõsulum expunctum fuisse. quorum prius ex Sozomene posterius ex Socrate accepit. vnde nihil hoc pertinet ad d. l. si seruus. quicquid Alciat. visum fuerit. Nec enim Diuus Chrysofotomus indignè tulisset legem maxime iustam, vt seruus à domino ad ecclesiam fugiens inde abduceretur, vt domino seruiret.

Sed profecto, debitorem fugitiuum ab ecclesia minime abduci posse: templorumque immunitate gaudere, iure verius est. Nec enim alium expressum est, in hac specie ecclesiarum immunitatem non prodesse his, qui ad eas confugiunt, & ideo regulæ standum est sic hanc partem sequuntur Doct. communiter, praesertim Abb. in d. cap. inter alia. nu. 22. Oldrad. in d. conf. 54. textus sing. in l. praesenti. Cod. de his qui ad eccles. Regia l. 2. tit. 11. part. 1. etiã si debitor fugiens ad ecclesiam sit obnoxius publicis tributis, secundum Abb. in d. inter alia. Cyn. in d. l. praesenti. Aufrer. in d. Capel. 422. & Syluac. in verb. immunitatis. §. 3. idem expressim cautum extat. Machab. boor. 1. ca. 10. licet Contrarij in Caesarum Nouellis statutum fuerit, in Authen. de mandat. princ. §. publicorum. is enim tertius tanquam iuri pontificio hac in re contrarius recipiens non est. Imo & in Hispaniarum Regnis non obstante lege Regia de tradendis in feruitutem debitoribus ipsi creditoribus, quod equidem etiam lege Regia non datur creditor in ipsum debitorem, vt manifestum est. Sic & olim ab Atylis, quod Romulus instituit, minime debitor abducebatur, aethore Plutar. in Romulo. sed & in Epheso Diana oboratis, cum in illius templum confugissent asylum ac securitatem à foeneratoribus praestabat, vt idè Plutarchus scribit in lib. de vitanda. fuit à Mineruæ Calydonia tanta religio vt capitalem fraudem ausi, aut pecunia iudicati, qui ad illam confugissent, noxa pecuniaeque soluerent, quod item Pergami in Asia receptum erat, si quis à sculapii aedem confugeret vt Alexander Polyhistor. scribit.

Nec Iasonis argumentatio sufficiens est, siquidem hac in specie minime licet de tempore ad locum argumentari propter disparem rationem, quae manifesta est, & constat. Nā tempore feriatum licitum est homicidam, aliove delictorū reos capere, quod Ias. ipse non negauit, & probatur in l. prouinciarum. c. de feriis. & tamen hoc non licet ab ecclesia abducere, qua ratione à Iasone recedunt inibi Deci. num. 8. Purpura. numer. 10. & Alciat. qui Panormit. & communem sequuntur, posset fortasse Iasonis sententia apud Hispanos admitti in mercatoribus, & campforibus, qui maximo republicae dispendi, ex pecuniis, & rebus alienis dum negotiationem quaestuariã exercent, operam vsuris & foeneratoribus strenue dantes, laute & opipare viuentes, decocti tandem versuram faciunt, & ab ecclesiis fugientes creditores omnes misere fallunt, quod grauissimum crimen est, & ob id famosi latrones appellatur, ac vt tales grauissima poena puniuntur, pragmatica l. 80. hos etenim vidi ab ecclesiis videri.

cum atrocissima sint. Et ideo si crimen à clerico perpetratum exigat degradationem & traditionem, ac præterea eiusmodi sit, ut fugientem ad ecclesiam prius iure immunitatis ecclesiasticae, non video qua ratione clericus ab ecclesia extrahi non valeat, ac demum curia seculari post degradationem tradi: alio qui iustissimum est, traditionem minime fieri, in quo oportet maturus cogitare.

17 Tricesimo, apparet ex præmissis, fugientem ad ecclesiam, qui ab ea iure abduci non potest, minime esse intra eandem ecclesiam, neruis, compedibus, aut catenis vinciendum, ligandumve, ne fugere quo liberit, ei liceat hoc etenim contra ecclesiasticam libertatem & immunitatem fieri, & ob id fieri non debet. quod deduci potest ex *c. desinitur 17. quasi. 4. l. presentis. Cod. de his qui ad eccles. confug. leg. titul. 11. part. 1. tenet in specie Guido Pap. decis. 21. scribens contrarium moribus receptum esse, & id permitti potest, ubi ambiguum sit, debeatne gaudere delinquens ecclesiae immunitate, modo vincula ab utroque iudice ecclesiastico & seculari iniiciantur, sicut tradit Belluga in *Spec. princ. Rubr. 11. §. sed quia. numer. 21.**

Tricesimo primo, eadem ratione inferitur, ubi immunitas ecclesiastica iure seruanda est, non posse ecclesiam ipsam obliterari, ut ad eam fugientibus alimenta, victus, & vestitus minime deferantur, cum hoc sit immunitatis omnino iudicium. quod probatur in *d. l. presentis. & in d. l. 2. secundum Hostiens. Abb. num. 13. & Communem in d. c. inter alia. Guido d. qu. 121. nec contraria consuetudo valet, ut late ostendit Ioan. Ign. in l. 1. in princ. ff. ad Sylla. scribit tamen And. Alciat. lib. 7. parerg. cap. 7. Paulaniam Lacedæmonium proditoris aculeum, cum in templum Palladis Chalciæ confugisset, à matre obstructa pariete, templi ianua, coactum fame mori. citat huius historiae authorem Amylium Probum. sed & Ioan. Stobæus *sermone 37. eiusdem meminit ex Gesneri interpretatione in hunc sane modum, Cum Persæ Græciam vastarent, & indigenæ omnes perturbati essent, Paulanias Lacedæmoniorum dux quingentis auri talentis acceptis à Xerxe Saratam proditurus erat. Cæterum interceptis epistolis Agefilæus eius pater, cum rem intellexisset ab illis, qui in epistolas inciderant, persequutus est filium ad templum vsque Mineræ: quæ Chalciæ ab ædæ ænea cognominatur, ibi foribus templi obstructis per lateres, vna cum vxore sua, Paulaniam matre, introitum custodiunt, & proditorem fame necant, quem mater mortuum sublatum extra fines Spartæ proiecit. Hactenus Stobæus ex Chrysermo in 2. lib. Historia. Persia. Plutarchus item in Parallelis cap. 21. Persis, inquit, Græciam discursationibus, ac prædiis infestantibus, Paulanias Lacedæmoniorum Imperator quinquaginta auri talenta, ut Spartam proderet, à Xerxe acceperat. Quod ubi deprehensum est, pater Agefilæus vsque ad Chalciæ Palladis templum filium insectatus, cocto latere ita templi fores obstruxit, ut eum inedia consumperit, mater autem insensibilem eiecit, quemadmodum Chrysermus *historiarum secundo refert. Hæc Plutarchus, cuius testimonio adducor, ut existimem apud Stobæum corruptam esse vocem in talentorum numero, sed & Diodorus Siculus lib. 11. idem fere de Paulaniam morte scripserat eiusdem mortis meminere Lycurgus Rhetor in oratione contra Leocratem, & Ælina lib. 9. de var. histor. Ad hanc Paulaniam occasionem putat Alciat. alluisse Quid. in lib. 1.***

*Obstruendoque necem patris limine templi.
Vt legem pœna cui dedit ipsa parens.*

Idem Plutarchus cap. 22. in parallelis scribit Romanis aduersus Latinos bellum gerentibus, quandam patricium genere, inopem tamen adulescentem Cassium Brutum nomine, dicta mercede portas aperire volentem, deprehensum ad auxiliare Palladis templum confugisse, tandem ab eius patre Cassio signifero occlusis templi foribus fame necatum fuisse, insensibilemque à parente eiecit esse: quod adducit ex Clytonymo in lib. 9. rerum Italicarum. Paulo aliter Paulaniam mortem, & quod is fugiens ad templum Palladis Chalciæ impunitatem solus non meruerit, tradit Paulanias lib. 3. in Læonicis. Thucydides libro primo de bello Peloponnesi, quo in loco Laurentius Valla e Græco vertit Palladem Chalcidioniam, cum vertere debuisset Chalciæcam. Huius etiam templi Chalciæci mentio fit à T. Luuio lib. 5. de cad. 4. & Polybio libro 4. ut obiter lectorem admoneam, Nicolam Perrotum non satis huius dictionis cognitionem habuisse, qui templum arario vicinum fuerit interpretatus. Paulaniam

vero matrem Alcithean nominat Thucydides, interpretatrem autem ipse Thucydides Cleombrotum fuisse scribit. de deliquente, qui cum ad ecclesiam confugisset, eam clausam inueniens, manu portas earumve ansum, aut videri apprehendit, an inde extrahi possit à iudice seculari absque violatione immunitatis ecclesiasticae: Et sane hunc abduci ab eo loco non posse, & si abducatur, immunitate ecclesie violatam censeri, respondit Ioan. Igneus in *d. l. ff. ad Sylla. num. 75. dicens, Rhotomagi ita se pillime iudicatum fuisse nam & id à ratione sacrorum canonum super hac re statutorum palam deducitur.*

Tricesimo tertio, idem dicendum erit de eo, qui cum esset intra ecclesiam, per vestem eius extra ecclesiam esse apprehensus fuit, & ab ecclesia abductus, violatur enim et hoc immunitas ecclesiastica secundum Ioan. And. in *c. vlt. de immunit. eccles. & Ioan. Ign. in d. nu. 57.*

Tricesimo quarto inferitur ex prænotatis, iudicem laicum iure posse abducere criminosum ab ecclesia, etiam absque licentia episcopi, quoties iuxta canonicas sanctiones delinquens ab ecclesia extrahi potest, nec immunitas ecclesiarum ex eo violatur. siquidem cum ecclesia tunc ad eam fugientes minime tutetur, nec tutari velit, nulla sit ei immunitas, si propria autoritate iudex etiam secularis eos per vim abduxerit, quod moribus & praxi Christiani orbis satis receptum est, ut asserit Guido Papæ qu. 121. notat Gulelmus bened. in cap. Raynuius. in verb. vxorem. nu. 443. de testamen. quamuis Cynus & Salyc. in d. antea. si quis ei c. de adult. & Bellug. in spec. princ. Rub. 11. §. quia nu. 27. teneant, in hac specie exigendam esse licentiam à iudice ecclesiastico vel prelatis, per text. inibi qui tamen non omnino hoc probant in his casibus, quibus ab ecclesia possunt criminum auctores iure pontificio euelli.

Tricesimo quinto, non est prætermittendum ex cap. vltim. de immunit. eccles. adnotari posse, si eius communem interpretationem consideremus, laicum crimen aliquod intra ecclesiam perpetratum, posse à iudice seculari puniri, nec eius criminis cognitionem ideo ad ecclesiasticum iudicem pertinere, quod intra ecclesiam commissum fuerit. nam si laicus committens delictum in ecclesia potest à iudice seculari inde inuitus abduci, text. in d. c. vltim. poterit sane per eundem iudicem puniri: quod aduersus Cyn. in l. presentis. Cod. de his qui ad eccles. confug. Panormit. existimat iure verum esse in d. c. vltim. idem in c. cum sit generalis. numer. 27. de foro compet. Bar. in l. si cui. §. vlt. ff. de accus. idem Panormi. in d. c. inter alia. num. 29. Ang. de malefic. §. in scelis sancti Petronij, tamen secundum eum & Panorm. iudex ecclesiasticus ratione sacrilegij poterit aduersus delinquentem in ecclesia quo ad eius poenam procedere.

Tricesimo sexto, his proxime accedit, iudicem laicum, et si non possit fugientes ad ecclesiam inde inuitos abducere: posse tamen ab eis arma prohibita, & legibus vetita etiã intra ecclesiam auferre. delinquit etenim is, qui fert arma prohibita, & ideo cum hoc delictum in ecclesia committat, à iudice seculari puniendus, aut saltem armis priuatus erit. Nam regulariter arma prohibita sunt, & item eorum usus vetitus tam clericis, quam laicis, tam intra ecclesiam, quam foris text. in l. 1. c. vt armorum usus in scio Principe interdictum sit, lib. 1. ca. clerici arma. x. de vita & honestate clericorum, tradunt late Corn. consilio 29. libro tertio, Socin. regul. 30. Catellian. Crota dicitur armorum, eleganter Tiraquel. de nobilitate cap. 20. numero 66. extant & Regiæ sanctiones hac de re, & optimus textus in cap. 1. §. si clericus de pace tenend. & eius violat. in feud. pœna tamen quæ ad armorum usum lege inferitur, à clericis exigenda est apud iudicem ecclesiasticum secundum Ioan. de Platea in §. item lege Italia. Insti. de pub. iud. & Ioan. Lupi in cap. per vltim. 2. notabil. §. 1. num. 13. Apud Gallos clerici arma vetita deferentes, per iudices seculares puniuntur, quemadmodum testantur Chassanæus in consuetud. Burgund. Rub. 1. §. 5. ver. Archidiaconus numero 79. & Carolus lib. 2. Regalium Francie, privilegio 17. modo pœna sit pecuniaria, non alias. Apud Hispanos usus obtinuit, vt clerici cum armis ipsis deprehensi à ministris iudicis secularis, armis expolientur: quod iuste fieri potest, cum aliqui à iudicibus secularibus id non fieret, liberam haberent clerici facultatem arma vetita deferendi, ac deinde maxima ab his scelera liberius perpetrarentur in Reipublice iniuriam, & ecclesiastici ordinis ac dignitatis opprobrium.

Ceterum, vt & hoc non omittamus, adnotandum est in Francie & Gallorum regno, delinquentes statim ab ecclesiis abduci, vincosque à laicis iudicibus obseruari: ac deinde tractari, sicut is, qui abductus fuit, dignus iuxta canonicas sanctiones ecclesiarum immunitate: quod si dignitas ea indicetur, remittitur, & restituitur ecclesie, alioquin punitur à iudice seculari, quemadmodum asseuerat Rebuffus in *proximo constituto. Regiarum. gloss. 5. numero 40.* Sed & illud non est hoc in tractatu prætermittendum, an liceat, honeste sit clericis, fugientes ad ecclesiam armis defende-

re, ne à iudicibus secularibus ab eisdem templis per vim extrahantur hi, qui immunitate ista iure vti possunt. Et Collectarius in *dict. capit.* inter alia id fieri non debere, asseuerare videtur: ac satis esse censet, si ecclesiastici armis spiritualibus, id est, censuris vtantur: eandem opinionem multis probat Remigius de *immun. eccles. qu. 12.* quod & edicto Regio nuper cautum est iussu Catholice Maiestatis, ac Regis nostri Philippi, vt multis obuiam eatur scandalis, quæ ex ea causa contingere solent.

FINIS LIBRI SECVNDI

QQ2

DIDA.

